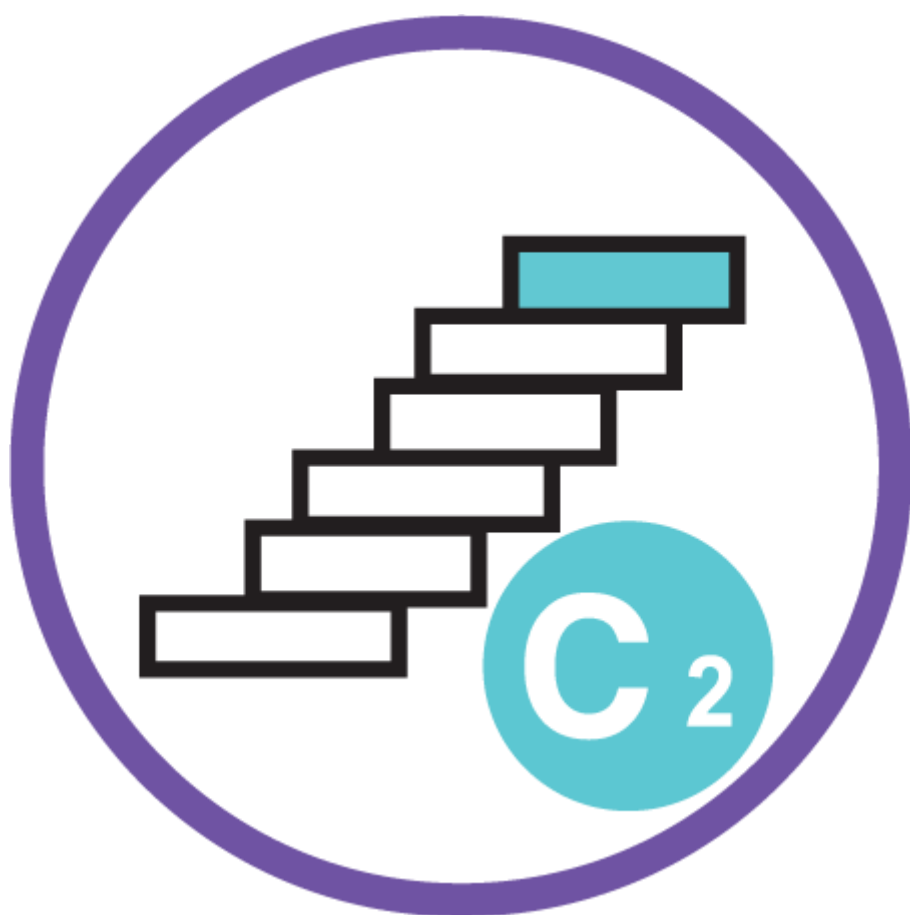

VALSTS VALODAS PRASMES PĀRBAUDE
AUGSTĀKAIS (C2) LĪMENIS

SATURS

PĀRBAUDES DAĻAS	3
PĀRBAUDES NORISE	4
VĒRTĒJUMS	5
PRASĪBAS	6
C 2 – augstākā līmeņa otrā pakāpe	6
Pārbaudes uzdevumu tematika augstākajā (C2) līmenī	7
PĀRBAUDES UZDEVUMU PARAUGI	9
Klausīšanās prasmes uzdevumu paraugi	9
Lasītprasmes uzdevumu paraugi	12
Rakstītprasmes uzdevumu paraugi	18
Runātprasmes uzdevumu paraugi	21
ATBILDES	23
Klausīšanās prasme	23
Lasītprasme	25
Rakstītprasme	30
Runātprasme	31
KLAUSĪŠANĀS PRASMES AUDIOIERAKSTA TEKSTI	32

PĀRBAUDES DAĻAS

KLAUSĪŠANĀS PRASMES
PĀRBAUDE

LASĪTPRASMES
PĀRBAUDE

RAKSTĪTPRASMES
PĀRBAUDE

RUNĀTPRASMES
PĀRBAUDE

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
elektroniski datorā
Ilgums – **45 minūtes**

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
elektroniski datorā
Ilgums – **50 minūtes**

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
rakstiski uz papīra
Ilgums – **55 minūtes**

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
videokonferences
veidā vai klātienē
Ilgums –
15–20 minūtes

NB! Vērtē tikai tad, ja persona kārtu **visas VVPP daļas**.

PĀRBAUDES NORISE

1. Ierodoties pārbaudes telpā, persona vērtētājiem **uzrāda derīgu personu apliecinošu dokumentu.**

<https://www.pmlp.gov.lv/lv>

2. Pārbaudes norises vadītājs **katrai personai izsniedz** informācijas sistēmā izveidoto **kodu.**
3. Katra persona pirms pārbaudes autentificējas informācijas sistēmā, lai pildītu klausīšanās prasmes un lasītprasmes daļas uzdevumus.
4. Pēc klausīšanās prasmes un lasītprasmes daļas beigām personai izsniedz rakstītprasmes uzdevumu lapas. Uz katras lapas persona uzraksta informācijas sistēmas piešķirto kodu.
5. Runātprasmes pārbaude notiek rindas kārtībā pa vienam. Pirms runātprasmes pārbaudes persona pārbaudes norises vadītājam vai vērtētājam vēl vienu reizi uzrāda derīgu personu apliecinošu dokumentu.

Pārbaudē jāievēro šādi noteikumi:

Pārbaudē drīkst izmantot tikai komisijas izsniegtos un informācijas sistēmā ievietotos pārbaudes materiālus.

Pārbaudi kārtu patstāvīgi.

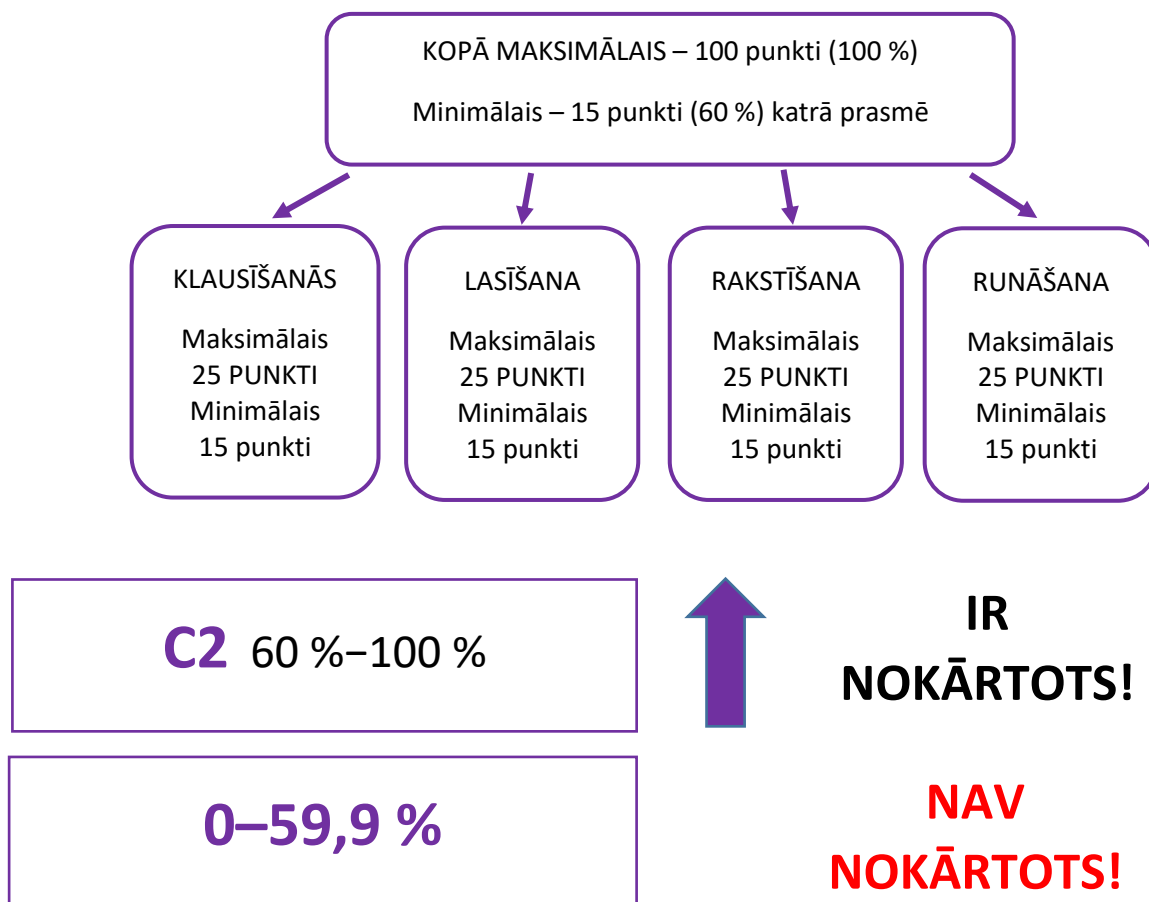

Rakstītprasmes pārbaudes materiālus aizpilda ar zilu vai melnu pildspalvu.

NB! Ja pārbaudes laikā ir radušās tehniskas problēmas, persona vienojas ar komisijas priekšsēdētāju par atkārtotu pārbaudes laiku un vietu.

NB! Ja persona pārkāpj pārbaudes norises noteikumus, pārbaudes norises vadītājs sastāda aktu par izdarīto pārkāpumu un izraida personu no pārbaudes telpas. Šādā gadījumā personas sniegumu nevērtē.

VĒRTĒJUMS

PRASĪBAS

C 2 – augstākā līmeņa otrā pakāpe

LASĪTPRASME

- ♦ Spēj saprast un izvērtēt visu veidu tekstus, ieskaitot abstraktus, strukturāli vai lingvistiski sarežģītus tekstus, tai skaitā literāros tekstus.
- ♦ Lasītajā tekstā spēj saskatīt zemtekstus, līdzības un asociācijas. Tikai dažu retāk lietotu izteicienu vai frazeoloģismu izpratne var sagādāt grūtības.
- ♦ Iegūto informāciju spēj izmantot dažādiem mērķiem.
- ♦ Lasītā teksta sapratne līdzinās dzimtās valodas lietotāja sapratnei.

KLAUSĪŠANĀS PRASME

- ♦ Spēj bez grūtībām uztvert un pilnībā saprast jebkura veida tekstu, arī strukturāli sarežģītu un ātrā tempā runātu tekstu.
- ♦ Spēj uztvert un saprast runāto arī tad, ja tekstā ir lietoti sarunvalodas vārdi, dialektismi un nepazīstama terminoloģija.
- ♦ Spēj dzirdētajā uztvert netieši paustu domu, runātāju attieksmi, emocionālo stāvokli, atšķirt runas stilus.

RAKSTĪTPRASME

- ♦ Prot uzrakstīt dažāda veida tekstus atšķirīgiem saziņas mērķiem.
- ♦ Prot raksturot, salīdzināt, argumentēt un paust savas izjūtas – arī par sarežģītiem un maz pazīstamiem tematiem un situācijām.
- ♦ Spēj mērķtiecīgi un precīzi pierakstīt informāciju no dažādiem informācijas avotiem.
- ♦ Prot uzrakstīt loģisku, motivētu, labi strukturētu tekstu, izmantojot dažādas uzbūves teikumus.
- ♦ Vārdu krājums nodrošina veiksmīgu, situācijai atbilstīgu rakstveida komunikāciju. Rakstot spēj izmantot dažādus leksikas slāņus un vārddarināšanas paņēmienus.
- ♦ Rakstot ievēro pareizrakstības un interpunkcijas likumus.

RUNĀTPRASME

- ♦ Spēj brīvi sarunāties par dažādiem tematiem atbilstīgi situācijai, raiti atbildot arī uz sarežģītiem jautājumiem par abstraktām un nepazīstamām tēmām.
- ♦ Spēj pārliecinoši un skaidri izklāstīt savu domu, argumentēt, salīdzināt. Spēj izvērsti raksturot gan konkrētas, gan abstraktas parādības. Spēj veidot labi strukturētu un viegli uztveramu runu.
- ♦ Spēj patstāvīgi un plānveidīgi vadīt dialogu vai diskusiju. Spēj formulēt izvērstus, precīzus un situācijai adekvātus jautājumus.
- ♦ Vārdu krājums ir plašs, precīzi spēj lietot arī idiomātiskus izteicienus un sarunvalodas vārdus, spēj izteikt smalkas nozīmes nianšes.

Prasību saturs saskaņā ar šādiem latviešu valodā publicētajiem valodu dokumentiem:

- „Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana.” R., 2006.
- „Eiropas Valodu portfelis pieaugušajiem.” R., 2006.
- Šalme A., Auziņa I. “Latviešu valodas prasmes līmeņi: augstākais līmenis C1–C2. Vadlīnijas.” LVA, 2016.
- Latviešu valodas aģentūra: <https://valoda.lv/>

Pārbaudes uzdevumu tematika augstākajā (C2) līmenī

Valodas prasmes augstākajā līmenī personai jāsaprot un jāprot rakstveidā un mutvārdos brīvi komunicēt atbilstīgi norādītajai tematikai (personiskā, sabiedriskā, un vispārcilvēciskā līmenī).

Personai jāspēj rakstveidā un mutvārdos paust savu attieksmi un argumentētu vērtējumu par dažādu nozaru profesijām, ekonomiskiem un sociāliem procesiem sabiedrībā, izglītības, kultūras un vides aizsardzības jautājumiem.

Cilvēks un pamatvērtības viņa dzīvē

Persona	Biogrāfiskie dati. Dzīves gājums.
Ģimene un draugi	Ģimenes nozīme cilvēka un sabiedrības dzīvē. Savstarpējās attiecības ģimenē. Draudzības nozīme cilvēka dzīvē.
Ētiskās un estētiskās vērtības	Cilvēka kā personības raksturojums. Morālās vērtības cilvēka dzīvē un sabiedrībā. Skaistuma un mākslas nozīme cilvēka dzīvē.

Izglītība un darbs

Izglītība un valodas apguve	Izglītības sistēmas vērtējums. Pirmskolas un citu izglītības iestādes/iestāžu mācību procesa novērtējums (izmantojot savu pieredzi). Mūžizglītības nozīme. Valodu prasmes nozīme karjeras veidošanā.
Profesionālā darbība	Cilvēka rakstura īpašību un spēju nozīme profesijas izvēlē un profesionālajā darbībā. Darba devēju un darba ņēmēju, kolēģu savstarpējās attiecības, to nozīme darba procesā. Dažādu profesiju un amatu popularitāte, to noteicošie faktori. Darba līgumi, ziņojumi, atskaides, rīkojumi u.c. Darba sanāksmes, sēdes, apspriedes. Darba komandējumi un to mērķi. Darba drošības jautājumi.

Intereses un atpūta

Atpūtas iespējas	Atpūtas brīžu un brīvdienu racionāla izmantošana. Pasīvā un aktīvā atpūta. Vaļasprieka nozīme cilvēka dzīvē.
Kultūra, māksla un plašsaziņas līdzekļi	Izklaides iespēju raksturojums un vērtējums. Mākslas nozīme cilvēka dzīvē. Dažādu mākslas žanru raksturojums un attieksme pret tiem. Tradicionālie kultūras pasākumi Latvijā un svētku tradīcijas. Citu tautu kultūru īpatnības (izmantojot savu pieredzi). Populārākās personības mākslā (mūziķi, aktieri, gleznotāji u.c.). Nodarbības dažādosursos, pulciņos, pašdarbības kolektīvos. Bibliotēka. Grāmatas, to saturs, žanrs un autori. Plašsaziņas līdzekļi (prese, radio, televīzija, internets), to vērtējums un nozīme sabiedrībā.
Sports	Sporta veidi. Individuālais un komandu sports. Profesionālais un amatieru sports, to vērtējums. Sporta nozīme cilvēka dzīvē. Sportisti un līdzjutēji. Populārākās personības sportā.
Ceļošana	Ceļošanas nozīme cilvēka dzīvē. Dažādu tūrisma objektu raksturojums un novērtējums (izmantojot savu pieredzi). Latvijas tūrisma nozares vērtējums.

Personu un sabiedrības drošība

Veselības aizsardzība	Veselības aprūpes iestādes, to darbinieku kvalifikācija. Ārstniecības pakalpojumu vērtējums. Medicīnas nozare Latvijā, tās vērtējums.
Sabiedriskā kārtība un policija	Policijas uzdevumi un nozīme. Policijas un glābšanas dienestu pakalpojumu vērtējums. Sabiedriskās kārtības nodrošināšana. Cilvēktiesības. Pilsoņa tiesības un pienākumi.
Vides aizsardzība	Aizsargājamie dabas objekti Latvijā un citur (izmantojot savu pieredzi). Dabas un cilvēka attiecības. Dabas aizsardzības pasākumi un to nozīme.

PĀRBAUDES UZDEVUMU PARAUGI

Klausīšanās prasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jādara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	Audioierakstā skan 4 īsi stāstījumi, informatīvi monologi. Doti 8 apgalvojumi vai jautājumi, katram trīs atbilžu varianti.	Jāizvēlas atbilstošā atbilde.	8 punkti
2. uzdevums	Audioierakstā skan vairāku cilvēku saruna. Doti 9 apgalvojumi.	Apgalvojums jānovieto pretī atbilstošajam personas vārdam.	9 punkti
3. uzdevums	Audioierakstā skan 4 īsi dažādu stilu teksti – monologi. Par katru tekstu dots 1 apgalvojums un 5 virsraksti. Viens virsraksts ir lieks.	Jāatzīmē, vai apgalvojums ir patiess vai nepatiess. Virsraksts jānovieto pretī atbilstošā teksta kārtas numuram.	8 punkti

1. uzdevums

Klausieties tekstus un atzīmējiet atbilstošās teikuma beigas! Katrs teksts skanēs vienu reizi.

1. teksts

1. Vīrieša dzīvesveids ir...

- ☐ ...līdzīgs profesionālā sportista ikdienai.
- ☐ ...pietiekami aktīvs viņa vecumam.
- ☐ ...nesabiedriska un vientuļīga.

2. Vīrietis vēršas ar jautājumu pie...

- ☐ ...sava fizioterapeita.
- ☐ ...savas mazmeitas.
- ☐ ...sporta žurnāla veidotājiem.

2. teksts

3. Pārņākot mājās, mēs ieslēdzam televizoru, lai...

- ☐ ...nejustos vientuļi.
- ☐ ...uzreiz skatītos dažādas pārraides.
- ☐ ...noskatītos jaunākās laika ziņas.

4. TV kā neuzkrītošs fons...

- ☐ ...paglābj no jaunāko ziņu negatīvās ietekmes.
- ☐ ...palīdz izvairīties no sarunām ar mājiniekiem.
- ☐ ...rada majīguma izjūtu.

3. teksts

5. Pasniedzējs iepazīstina studentus ar...

- ☐ ...informāciju par šifrētiem simboliem.
- ☐ ...aizraujošu romānu.
- ☐ ...Vašingtonas ievērojamākajām vietām.

6. Studenti rakstīs eseju par...

- ...slavenu literāru darbu.
- ...oratora prasmes pamatiem.
- ...simboliem mākslas vēsturē.

*4. teksts***7. Sākot ar viduslaikiem, cilvēka uzvārds...**

- ...ir saskanējis ar dzīvesvietas nosaukumu.
- ... tika piešķirts atbilstoši cilvēka rakstura īpašībām.
- ...nebija svarīgs, un to nepiešķīra.

8. Runātājs uzskata, ka mājvārdi...

- ...ir Latvijas nacionālā vērtība.
- ...jāveido atbilstoši laikmeta tendencēm.
- ...ir vienīgais, kas paliek, ja mājas iet bojā.

2. uzdevums

Klausieties sarunu un izvēlieties apgalvojumam atbilstošo runātāju.

Saruna skanēs vienu reizi.

1.	Ūdens aizaugšanu paātrina lauksaimniecībā izmantojamās vielas.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
2.	Intensīvā laukkopība Lielupes reģionā atstājusi iespaidu arī uz ūdeni.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
3.	Vērtējot upju ekoloģisko kvalitāti, ņem vērā dažādus tās ietekmējošos faktorus.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
4.	Centralizēta notekūdeņu attīrīšanas ietaišu izbūve atstājusi pozitīvu iespaidu uz ūdens kvalitāti.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
5.	Vides piesārņojumu un attīrīšanas iekārtu darbu uzrauga Valsts vides dienests.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
6.	Upju gultnes pārveidojumi ietekmē ūdens ekosistēmu.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
7.	Nav taisnība, ka tikai mazās HES pazemina upju ekosistēmu.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
8.	Nav viegli izkontrolēt iedzīvotāju patvaļīgās darbības upju baseinos.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis
9.	Pašvaldību kompetencē ir kontrolēt decentralizētās kanalizācijas sistēmas.	Jānis Šīre Magda Jentgena Elmārs Jasinskis

3. uzdevums

Klausieties tekstus! Katru tekstu jūs dzirdēsiet vienu reizi.

Atzīmējiet, vai apgalvojumi par tekstu ir patiesi vai nepatiesi!

1. teksts

Ne jau burvestības palīdz, bet attieksme pret savu darbu.

Skauģis nekad nepriecājas par savu dzīvi.

▲ ▼
<i>Patiesi</i>
<i>Nepatiesi</i>

2. teksts

Meistars māca, kā dzīvot piepildītu un vērtīgu dzīvi.

Labs padoms par zeltu vērtīgāks.

▲ ▼
<i>Patiesi</i>
<i>Nepatiesi</i>

3. teksts

Māte izdarīja labu, sargājot dēlu no grūtībām.

Darbs nav zaķis – neaizbēgs.

▲ ▼
<i>Patiesi</i>
<i>Nepatiesi</i>

4. teksts

Katram cilvēkam dzīves laikā jāiestāda koks.

Mēs redzam pasauli tādu, kādi esam paši.

▲ ▼
<i>Patiesi</i>
<i>Nepatiesi</i>

Lasītprasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jādara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	7 teksti (x~50 vārdu) ar 3 atbildēm.	Jāizvēlas no 3 atbildēm pareizā.	7 punkti
2. uzdevums	1 teksts (~600 vārdu) un 5 jautājumi.	Jāizvēlas no 3 atbildēm pareizā.	5 punkti
3. uzdevums	6 + 6 + 1 fragments (~600 vārdu).	Jāsavieto savstarpēji saistīti teksta fragmenti.	6 punkti
4. uzdevums	Teksts (~600 vārdu) un 7 + 1 izteikums.	Jāsavieto teksts ar tam pēc satura atbilstošu izteikumu.	7 punkti

1. uzdevums. Lasiet citātus no preses materiāliem un atzīmējiet izceltajiem vārdiem atbilstošu līdzīgas nozīmes vārdu.

Mūziķi Sabīne un Rasels ir ierakstījuši vairākas dziesmas kopīgam projektam un kā pirmo skaņdarbu piedāvā dziesmu "Esi brīvs", kurā aicina dzīvot **ar pilnu krūti**.

- ☐ apdomīgi
- ☐ draudzīgi
- ☐ aizrautīgi

Gaidāmās nodokļu izmaiņas, iespējams, **cirtīs robu** daudzu iedzīvotāju budžetā.

- ☐ neko būtiski nemainīs
- ☐ ļaus ietaupīt līdzekļus
- ☐ radīs papildu izdevumus

Īru simbols ir mazs rūķītis zaļā tērpā. Ārēji viņš līdzinās vecam vīriņam ar kuplu, rudu bārdu un mīl cilvēkus **pavilkt uz zoba**. Visvairāk tam patīk parotajāties ar cilvēku korpēm un kādu no tām paslēpt.

- ☐ nobiedēt
- ☐ sadusmot
- ☐ izjokot

Par braukšanu sabiedriskajā transportā bez biļetes kontrolieri izsēdināja jaunieti. Kad ieradās policija, bezbiļetnieks pagrūda vienu no likumsargiem un **laidās lapās**.

- ☐ draudēja
- ☐ lamājās
- ☐ bēga

"Man ir ļoti svarīgi, lai mājās viss ir tīrs un kārtīgs," saka mūziķis Miks. Arī viņa sievai Laurai patīkama vide ir nozīmīga, un kopdzīves gados viņiem ir izveidojies optimāls pienākumu sadalījums, kur katram tiek darbiņš, kas vairāk **iet pie sirds**.

- ☐ patīk
- ☐ padodas
- ☐ vajadzīgs

"Jaunā komanda sagaidīja mani **ar atplestām rokām**, neraugoties uz to, ka pašreiz esmu traumēts un nevaru uzreiz spēlēt. Pateicos visiem, kuri palīdzēja iejusties komandā. Vēlos attaisnot viņu uzticību man," preses konferencē izteicās basketbolists Edgars Šmits.

- ☐ viesmīlīgi
- ☐ vērienīgi
- ☐ atturīgi

Stāvvietu ieviešana lidmašīnās varētu būt nākamais aviokompāniju solis ceļā uz izmaksu samazināšanu, tā norāda nesen veikts pētījums. Taču vai pasažieri būtu gatavi lidojuma laikā stāvēt kājās? Aviācijas inženierijas profesors Fairuzs Romli uzskata, ka šāda ideja **nav zemē metama**.

- ☐ nav īstenojama
- ☐ nav izdevīga
- ☐ nav slikta

2. uzdevums. Lasiet tekstu un izvēlieties pareizo atbildi uz jautājumiem!

Putekļi Rīgā

Latvijā, tāpat kā pārējās Eiropas Savienības valstīs, ir spēkā gaisa kvalitātes direktīvas, kas nosaka normatīvus virknei gaisu piesārņojošo vielu. Eiropas Savienībā pieņemtie standarti augstā līmenī nodrošina cilvēku veselības un vides aizsardzību.

Rīga ir parkiem, kokiem un apstādījumiem bagāta pilsēta, radot zaļas, veselīgas un harmoniskas vides iespaidu. Tomēr gluži tā nav – galvaspilsētā regulāri konstatē paaugstinātu gaisa piesārņojumu. Eiropas institūcijas aizrāda mūsu valstij, ka netiek ievēroti gaisa kvalitātes noteikumi. Ja lieta nonāks līdz tiesai, Latvijai tas varētu maksāt pat pusmiljona eiro lielu soda naudu, tāpēc Eiropas Komisija aicina izstrādāt rīcības programmu gaisa kvalitātes uzlabošanai Rīgā.

- Ko Latvijai pārmet Eiropas Savienības institūcijas?

Gaisa piesārņojuma normu pārkāpšanu Rīgā. Nepatiesu datu sniegšanu par gaisa kvalitāti. Parku, koku un apstādījumu trūkumu galvaspilsētā.

Rīgas gaisu bojā dažādi ķīmiski savienojumi, bet Eiropas Komisijas pārmetumi attiecas galvenokārt uz cieta, sīko daļiņu daudzuma pārsniegšanu gaisā. Šīs daļiņas, ko apzīmē ar saīsinājumu PM, patiesībā ir dažādi putekļi, kas rodas gan sadegšanas procesos, gan visdažādāko cilvēku aktivitāšu rezultātā. Rīgā 60–80% gaisa piesārņojuma rada

automašīnu izplūdes gāzes un to saceltie putekļi ielās. Līdztekus automašīnām gaisu pilsētā bojā ražošanas uzņēmumu un mājsaimniecību dūmeņi un darbi būvlaukumos. Ziemā plašā teritorijā ap Rīgas brīvostu sniegā redzamas pēdas, ko atstāj akmeņogļu pārkraušana. Gaisa sastāvu galvaspilsētā negatīvi ietekmē arī lapu un atkritumu dedzināšana privātmāju dārzos un kūlas ugunsgrēki Rīgas apkaimē.

- Kas galvenokārt rada gaisa piesārņojumu Rīgā?

Atkritumu izbēršana neatļautās vietās. Intensīvā transporta kustība pilsētā. Rūpniecības uzņēmumu darbība.

Kopumā gaisa piesārņojuma problēma vairāk izpaužas pavasarī un ziemā. Gaisa piesārņojumu Rīgā reģistrē automātiskās monitoringa stacijas. Mēraparatūras darbojas nepārtrauktā režīmā, iegūstot jaunus datus ik pa 5 minūtēm. Rīgas centrā tās izvietotas kanjona tipa ielās, kur tuvu brauktuvei atrodas augstas ēkas un ir liela satiksmes intensitāte ar biežiem sastrēgumiem. Piesārņojums šeit izvēdinās tikai tad, kad vējš pūš ielas virzienā. Pārējā laikā iedzīvotāji tur cieš no smakām un putekļiem, un Rīgas dome bieži saņem sūdzības par sliktu gaisa kvalitāti pilsētā.

- Cik bieži tiek pārbaudīta gaisa kvalitāte Rīgā?

Pavasaros un ziemās. Pastāvīgi cauru gadu. Sastrēgumu stundās.

Kāpēc ir stingri jāievēro gaisa piesārņojuma normas? Izskaidrojums ir vienkāršs – zinātniski pierādīts, ka putekļi rada ne tikai diskomfortu. No tiem katru gadu iet bojā ievērojami vairāk cilvēku nekā autoavārijās. Augsts gaisa piesārņojuma līmenis izraisa neskaitāmas elpošanas ceļu sasilšanas un vājina organisma imunitāti. Daļa smalko putekļu var uzkrāties plaušās, radot audu bojājumus un izraisot neatgriezeniskus plaušu darbības traucējumus.

- Kāpēc Eiropas Komisija tik stingri vēršas pret gaisa piesārņojuma normu pārsniegumu?

Putekļu piesārņojums gaisā ir kaitīgs veselībai. Piesārņots gaiss bieži izraisa autoavārijas. Tā regulāri saņem iedzīvotāju sūdzības par gaisa kvalitāti.

Rīgas pilsētas Attīstības departaments ir izstrādājis gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu. Viens no galvenajiem piesārņojuma samazināšanas pasākumiem ir transporta plūsmas optimizācija. Prognozes liecina, ka transportlīdzekļu skaits pilsētā turpmākajos gados aizvien palielināsies, tāpēc ir paredzēts samazināt transporta noslodzi centrā un uz tilta nobrauktuve, kā arī novirzīt smago transportlīdzekļu plūsmu prom no centra maģistrālēm. Liela nozīme plānā atvēlēta arī ielu tīrīšanai un laistīšanai. Tikpat būtiski ir ierīkot veloceliņus, velosipēdu stāvvietas un nomas punktus. Plānots arī turpmāk veicināt sabiedriskā transporta izmantošanu.

- Kā Rīgas pilsētas institūcijas plāno uzlabot gaisa kvalitāti galvaspilsētā?

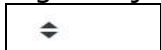
--

Samazinot braukšanas ātrumu pilsētas centrā un uz tiltiem.
Samazinot smilšu kaisīšanu uz brauktuvēn ziemās.
Padarot labākas pārvietošanās iespējas riteņbraucējiem.

3. uzdevums. Lasiet tekstu! Izvēlieties trūkstošo fragmentu (A–D)! Viens fragments ir lieks.

Nozīmīgi 80. gadu izgudrojumi, kas mainīja pasauli
1. daļa

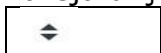
Astoņdesmitie ir desmitgade, ko tik viegli nav iespējams aizmirst – to atpazīst pat cilvēki, kas tolaik nebija dzimuši. Mode, tehnoloģijas, ātrās uzkodas, reklāmas, kultūra – gan šajās, gan citās nozarēs 80. gadu pēdas redzamas vēl šodien.

Šo mūsdienās plaši lietoto identificēšanas paņēmieni 1984. gadā atklāja zinātnieks Aleks Džefrijs. Pētot dažādas iedzimtas slimības, viņš noskaidroja, ka starp dažādu cilvēku DNS pastāv atšķirības. Ja vien cilvēkam nav identiska dvīņa, viņa DNS var izmantot, lai identificētu konkrētu personu. Šo jauno atklājumu sauca par "ģenētisko pirkstu nospiedumu noņemšanu".

Pirmo visiem pazīstamo vienreizlietojamo kameru 1986. gadā radīja "Fujifilm". Mazliet vēlāk, 1987. gadā, šādu kameru izlaida arī "Kodak". Ar viņu radīto "The Fling" varēja uzņemt 24 attēlus.

A Tobrīd neviens īsti neaptvēra, kāds ir šī izgudrojuma potenciāls, taču vēlāk arī daudzi citi uzņēmumi nāca klajā ar līdzīga veida aparātiem īpašo mirkļu iemūžināšanai. Produkts kļuva tik populārs, jo salīdzinājumā ar jau ierastajām ierīcēm, šīs bija lētas, viegli lietojamas un pieejamas teju ikvienam. Tieši tādēļ tās kļuva arī par būtisku tūrisma sastāvdaļu.

B Piemēram, vai mūsdienās varat iedomāties dzīvi bez datoriem, fotoaparātiem vai ērtas mūzikas klausīšanās? Tā visa attīstībā nozīmīgu artavu sniedza tieši 80. gadi. Bezgala košo desmitgadi ar kupliem matu griezumiem un neona krāsas apģērbiem raksturo arī izgudrojumi, kas ne tikai padarīja dzīvi vienkāršāku, bet arī mainīja visu pasauli.

C Pēc pamatīgas izpētes atklājās, ka mikroviļņi ierosina svārstības. Ēdienā ir daudz ūdens molekulu, un, kad tās svārstās, rodas berze, kas ēdienu silda. Drīz vien zinātnieks izgudroja mikroviļņu krāsni. Tā bija 2 metrus augsta un svēra vairāk nekā 300 kilogramu.

D Neilgi pēc jaunās metodes radīšanas, netālu no universitātes, kurā pētnieks strādāja, notika divi noziegumi. Viņi izmantoja savu metodi, lai noteiktu vainīgo. Policijas iecirknī nogādāja divus aizdomās turamos, un pirmo reizi siekalu paraugu analīzes jāva atbrīvot vienu no viņiem, nosakot īsto ļaundari.

2. daļa

Kas gan būtu bijuši astoņdesmitie bez izcilām dziesmām? Digitālās mūzikas revolūcija notika pirms 40 gadiem – 1982. gadā. Lai arī mūsdienās kompaktdiskus izmantojam arvien retāk, tie noteikti bija nozīmīga mūzikas industrijas sastāvdaļa.

Datortehnika personīgai lietošanai parādījās jau 70. gados, bet cilvēku mājās dators ienāca tikai 80. gados. Līdz tam tas bija pārāk liels, lai to varētu ērti novietot

istabā. Pirmo personālo elektronisko skaitļošanas mašīnu kompānija IBM laida klajā 1981. gadā.

Arī 70. gados ķīmiķis Spensers Silvers strādāja kompānijā "3M Corporation", lai radītu līmi, kas būtu izturīgāka par līdz šim pazīstamajām. Likteņa ironija bija, ka rezultāts izradījās pilnīgi pretējs – tā neparko negribēja kaut kam ilgstoši un stingri pielipt. Taisnība, viņš ievēroja, ka līmei piemīt citas īpašības. Pirmkārt, tā nesakalta, otrkārt, tā neatstāja pēdas uz materiāla, kam kaut ko pielīmēja.

A Iekārta gan pēc izmēra, gan veikspējas bija pielāgota speciāli gala patērētājam, kurš ar to varēja darboties patstāvīgi un neatkarīgi. Protams, šī ierīce nebūt neizskatījās kā mūsdienās, taču tobrīd tas bija kas revolucionārs. 1983. gadā tika radīta arī pirmā programma, ko var vadīt ar rokas manipulatora jeb "peles" palīdzību.

B Darbs pie jaunā ierakstu glabātāja izstrādes sākās jau 70. gados, un tajā iesaistījās gan "Sony", gan "Philips" pārstāvji. 1979. gadā abi uzņēmumi nolēma sadarboties. Lai arī tajā laikā pasaule piedzīvoja nozīmīgu kasešu lietošanas apjoma pieaugumu, jaunradītais produkts to pārspēja. Viens no iemesliem bija iespēja izvēlēties tieši to skaņdarbu, kuru konkrētajā brīdī gribēji klausīties.

C Tikai krietni vēlāk – 1981. gadā – kolēģim Artam Flajam, kas dziedāja baznīcas korī, iešāvēs prātā ģeniāla ideja. Katru svētdienu viņš savā dziesmu grāmatā vajadzīgajās vietās ielika lapiņas, bet, līdzko viņš grāmatu atvēra, tās izkrita. Tad viņš atcerējās "nederīgo" izgudrojumu un apzieda ar to lapiņu malas, kuras nu ne vien palika savās vietās, bet arī nebojāja grāmatu.

D Ārvalstu ostu nabadzīgajos krodziņos spēlēta novusam ļoti līdzīga spēle. Kāds toreizējās akciju sabiedrības "Faulbaums" kuģu namdaris pēc Anglijā izgatavota rasējuma izgatavojis Latvijā pirmo novusa galdu.

4. uzdevums. Lasiet tekstu! Virs katras rindkopas izvēlieties tai atbilstošo izteikumu. Viens izteikums ir lieks.

- Rīgas senā legenda

Lielais Kristaps – šo vārdu salikumu dzirdot, kādam prātā ienāks Latvijas kino balva, bet kāds cits atcerēsies šepat Daugavmalā esošo Lielā Kristapa koka figūru vai pašu teiku par Lielo Kristapu

• Senā teika stāsta, kā reiz kāds stiprinieks ticis pie sava vārda. • Pēc skulptora vārdiem, atdarinājumam izmantotais materiāls ir identisks ar oriģinālu. • Senatnē Lielo Kristapu cildināja kā svēto, kas aizsargā un rūpējas par vairāku amatu pārstāvjiem. • Saglabājušās liecības par senāko Lielajā Kristapa statuju, kas vēsta par teikā attēlotajiem notikumiem. • Pastāv arī citas teikas versijas, kurās skaidrota pilsētas izcelšanās. • Saglabājušās liecības par senāko Lielajā Kristapa statuju, kas vēsta par teikā attēlotajiem notikumiem. • Daudzi pilsētnieki uzskatīja, ka apmaiņā pret ziedojumiem Lielais Kristaps gādās par viņu turību un veselību. • Tagadējās Lielā Kristapa koka statujas oriģinālā versija atrodas muzejā.

Daugavas krastā reiz apmeties izcili spēcīgs vīrs un strādājis par pārcēlāju. Kādā tumšā naktī pie viņa atnācis mazs zēns un lūdzis pārnest pāri upei. Lai arī plosījies

negaiss, vīrs nespējis atteikt mazajam, pacēlis viņu uz pleca un nesis. Pusceļā nasta kļuvusi tik smaga, ka spēkavīrs tikai ar pūlēm spējis turpināt ceļu. Viņš saņēmis un pēdējiem spēkiem izlaidis krastā zēnu, kas izrādījies Kristus bērns, tāpēc nesējs ieguvis vārdu Kristaps.

Stāsts par Lielo Kristapu, nodots no mutes mutē, piedzīvojis dažādas izmaiņas un līdz mūsdienām saglabāties dažādās interpretācijās. Viens no stāstiem ir šāds, ka Lielais Kristaps kādā vētrainā naktī savā būdā ielaidis pārnakšņot mazu bērniņu. Rītā bērniņš bijis izgaiss, bet vietā, kur viņš gulējis, tikusi atrasta naudas kaudze, par kuru vēlāk uzcelta Rīga.

Skaidrs, ka neviens neuzzinās, kā tad īsti bijis. Tomēr tas, kas visai precīzi zināms, ir fakts, ko pierāda dokumenti, ka ap 1510. gadu Rīgā, Daugavas krastā, pirmo reizi parādījusies koka skulptūra – Lielais Kristaps, liels vīrs, kuram uz pleca mazs puīselis, bet rokās gaismas laterna un gara nūja.

Lielais Kristaps bija viens no senās Rīgas simboliem, kura godināšana oficiāli sākās laikā, kad arhibīskaps Jaspers Linde 16. gadsimta sākumā ieviesa atsevišķas svinamās dienas par godu pilsētnieku iecienītajiem svētajiem – Sv. Bazīlijam, Sv. Egīdijam un Sv. Kristapam. Pēdējais kā aizgādnis un labvēlis īpaši tika godināts latviešu pārcēlāju, plostnieku, krāvēju un nastu nesēju vidū.

Savulaik skulptūra bijusi ļoti iemīļota rīdzinieku vidū, kas bieži apmeklējuši Lielo Kristapu, izgreznojot to ar lentēm un puķu vītņēm, aizdedzinot svečītes pie skulptūras un izlūdzoties aizsardzību no visa ļaunā. Tēlam blakus stāvēja upura trauks, kur meta naudas gabalus. Senajā Rīgā pastāvēja ticējums, ka monētas upurēšana Lielajam Kristapam nodrošina veiksmi tirdzniecībā un darījumos. Savukārt lentes vēlāk izlietoja par dziedināšanas līdzekļiem.

Līdz mūsu dienām ir saglabāties Lielais Kristaps, ko izgatavoja 17. gadsimtā. Latvijas brīvības cīņu laikā 1919. gadā koka skulptūra tika bojāta un atliekas pārveda uz Rīgas pilsētas muzeju, kur līdz 1926. gadam tā bija novietota Doma baznīcas Krustejā. Patlaban statuja apskatāma Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā, bet Daugavas krastā stāv tās kopija.

1997. gadā Lielā Kristapa figūru no jauna kokā grieza tēlnieks Gints Upītis. Viņš stāstīja, ka jaunā statuja, tāpat kā vēsturiskā, ir gatavota no priedes blūka un tai ir tāds pats krāsojums. Skulptūras izgatavošana izmaksāja 2500 latu. Tās atklāšana notika 2001. gada 21. jūnijā.

Rakstītprasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jā dara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	Publicistikas vai daiļliteratūras teksts, kurā izlaisti 5 frazeoloģismi vai pārnestas nozīmes vārdi.	Dotie frazeoloģismi vai pārnestās nozīmes vārdi pamatformās jāpārveido pareizajā gramatiskajā formā un jāieraksta tukšajā vietā.	5 punkti
2. uzdevums	Publicistikas teksts par kādu sabiedrībā aktuālu problēmu.	Jāuzraksta strukturēti argumentēts rakstu darbs 150 vārdu apjomā.	10 punkti
3. uzdevums	Sakāmvārds, aforisms vai izteiciens.	Jāuzraksta eseja 250 vārdu apjomā.	10 punkti

1. uzdevums

Ievietojiet tekstā atbilstošo frazeoloģismu vai pārnestas nozīmes vārdu un rakstiet to virs svītras pareizajā formā!

Alvas kliedziens

līdakas pavēle	jukt pa vīlēm	apnikt līdz kaklam
iet pie sirds	šaudīties kā atspolei	nepiezagties

0. Dažreiz iedomājos, kā būtu, ja es piepeši, pēc **līdakas pavēles**, kļūtu miljonāre.

1. Ko tad es iesāktu? Nu-ū, būtu laimīga tik ilgi, kamēr _____ vecais viltnieks pieradums.

2. Mammai es uzdāvinātu lielu un plašu dzīvokli, pilnu ar romāniem, un nokārtotu, ka viņai nav jāstrādā naktsmaiņās un _____.

3. Vecmāmiņai es pasūtītu jaunas kājas, lai nebūtu jāmokās ar spieķi un smērēm, un jaunu fotogrāfiju albumu ādas iesējumā, jo vecais galīgi _____.

4. Mana nodarbošanās būtu gleznošana, lai gan man labāk _____ rakstīšana, bet tā aizņemtu nesalīdzināmi vairāk laika, taču man pienāktos baudīt dzīvi, ja reiz esmu miljonāre.

5. Drīz vien tas viss man _____, un tad mēs atkal kļūtu par normāliem cilvēkiem.

(Pēc Gundegas Repšes romāna "Alvas kliedziens")

2. uzdevums

Lasiet informāciju! Argumentēti, izmantojot piemērus no personiskās pieredzes, rakstiet savas domas par fragmentā pausto problēmu un tēmas aktualitāti!

Vai cilvēks ir galvenais valstī?

Dažreiz dzirdam, ka darbaspēka trūkums neļauj ekonomikai sasniegt savu pieauguma potenciālu. Šī paradigma balstās uz priekšstatu par valsti kā milzu rūpnīcu, kurai, lai pastāvētu, ir jāsarāž simtiem tonnu tērauda, jāuzbūvē tūkstošiem kultūras namu. Tomēr ekonomikas izaugsmei un eksporta pieaugumam nevajadzētu būt pašmērķim, bet tikai līdzeklim dzīves kvalitātes celšanai. Valstij nevar būt cita virsmērķa kā iedzīvotāju labklājība. Tomēr daudzi darbinieki Latvijā biežāk jūtas kā instrumenti, kurus nolieto un izmet. Cilvēki nejūtas kā vērtīgs resurss.

Ievērojiet, lai rakstu darbā būtu:

- 1) ievads;
- 2) jūsu viedokļa izklāsts un tā pamatojums;
- 3) noslēgums.

Rakstu darba apjoms – **minimums 150 vārdu.**

3. uzdevums

Rakstiet eseju par doto latviešu tautas sakāmvārdu!

Ievērojiet, lai rakstu darbā būtu:

- 1) ievads;
- 2) jūsu viedokļa izklāsts un tā pamatojums;
- 3) noslēgums.

Rakstu darba apjoms – **minimums 250 vārdu.**

Cerība ir augstākā vara virs zemes

Runātprasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jādara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	Intervētājs uzdod 4–5 jautājumus. Pēc tam pretendents atbild uz pieciem jautājumiem par kādu konkrētu tēmu.	Jāatbild uz jautājumiem.	9 punkti
2. uzdevums	Izteiciens vai sakāmvārds.	Jāformulē viedoklis par rakstīto un jāmin piemēri no pieredzes, kas apstiprina vai noliedz pausto domu.	16 punkti

1. uzdevums

Formulējiet SAVU VIEDOKLI, atbildot uz šādiem jautājumiem!

Uzturs

1. Kāds uzturs, pēc jūsu domām, ir veselīgs un sabalansēts? Pamatojiet savu viedokli!
2. Kā jūs skaidrotu latviešu tautas sakāmvārdu – *vēders par kungu, pats par kalpu*?
3. Kā, pēc jūsu domām, atšķiras cilvēku ēšanas paradumi pirms 10 gadiem un mūsdienās?
4. Kāds ēdiens, jūsuprāt, būs pieprasīts nākotnē? Pamatojiet savu atbildi!
5. Vai jūs piekrītat teicienam – *tavs uzturs lai ir tavas zāles, un tavas zāles lai ir tavs uzturs*?

2. uzdevums

Lasiet izteikumu!

- **Formulējiet viedokli par rakstīto – kā to izprotat un vērtējat?**
- **Miniet piemērus no pieredzes, kas apstiprina vai noliedz pausto domu!**

Pasaulē nekas nav pastāvīgs.

Latviešu sakāmvārds

Sagatavošanās laiks 2–3 minūtes

ATBILDES

Klausīšanās prasme

1. uzdevums

1. teksts

1. ...pietiekami aktīvs viņa vecumam.
2. Pie sporta žurnāla veidotājiem.

2. teksts

3. ...nejustos vientuļi.
4. ...rada mājīguma izjūtu.

3. teksts

5. ...ar aizraujošu romānu.
6. ...par slavenu literāru darbu.

4. teksts

7. ...saskanēja ar dzīvesvietas nosaukumu.
8. ...ir Latvijas nacionālā vērtība.

2. uzdevums

1.	Ūdens aizaugšanu paātrina lauksaimniecībā izmantojamās vielas.	Magda Jentgena
2.	Intensīvā laukkopība Lielupes reģionā atstājusi iespaidu arī uz ūdeni.	Magda Jentgena
3.	Vērtējot upju ekoloģisko kvalitāti, ņem vērā dažādus tās ietekmējošos faktorus.	Jānis Šīre
4.	Centralizēta notekūdeņu attīrīšanas ietaišu izbūve atstājusi pozitīvu iespaidu uz ūdens kvalitāti.	Magda Jentgena
5.	Vides piesārņojumu un attīrīšanas iekārtu darbu uzrauga Valsts vides dienests.	Elmārs Jasinskis
6.	Upju gultnes pārveidojumi ietekmē ūdens ekosistēmu.	Jānis Šīre
7.	Nav taisnība, ka tikai mazās HES pazemina upju ekosistēmu.	Magda Jentgena
8.	Nav viegli izkontrolēt iedzīvotāju patvaļīgās darbības upju baseinos.	Elmārs Jasinskis
9.	Pašvaldību kompetencē ir kontrolēt decentralizētās kanalizācijas sistēmas.	Elmārs Jasinskis

3. uzdevums

1. teksts

1. Ne jau burvestības palīdz, bet attieksme pret savu darbu. – Patiesi
2. Skaugis nekad nepriecājas par savu dzīvi. – Patiesi

2. teksts

3. Meistars māca, kā dzīvot piepildītu un vērtīgu dzīvi. – Patiesi
4. Labs padoms par zeltu vērtīgāks. – Patiesi

3. teksts

5. Māte izdarīja labu, sargājot dēlu no grūtībām. – Nepatiesi.
6. Darbs nav zaķis – neaizbēgs. – Nepatiesi.

4. teksts

7. Katram cilvēkam savas dzīves laikā jāiestāda koks. – Nepatiesi.
8. Mēs redzam pasauli tādu, kādi esam paši. – Patiesi.

Lasītprasme

1. uzdevums. Lasiet citātus no preses materiāliem un atzīmējiet izceltajiem vārdiem atbilstošu līdzīgas nozīmes vārdu.

Mūziķi Sabīne un Rasels ir ierakstījuši vairākas dziesmas kopīgam projektam un kā pirmo skaņdarbu piedāvā dziesmu "Esi brīvs", kurā aicina dzīvot **ar pilnu krūti**.

- ☐ apdomīgi
- ☐ draudzīgi
- ☒ aizrautīgi

Gaidāmās nodokļu izmaiņas, iespējams, **cirtīs robu** daudzu iedzīvotāju budžetā.

- ☐ neko būtiski nemainīs
- ☐ ļaus ietaupīt līdzekļus
- ☒ radīs papildu izdevumus

Īru simbols ir mazs rūķītis zaļā tērpā. Ārēji viņš līdzinās vecam vīriņam ar kuplu, rudu bārdu un mīl cilvēkus **pavilkt uz zoba**. Visvairāk tam patīk parotajāties ar cilvēku korpēm un kādu no tām paslēpt.

- ☐ nobiedēt
- ☐ sadusmot
- ☒ izjokot

Par braukšanu sabiedriskajā transportā bez biļetes kontrolieri izsēdināja jaunieši. Kad ieradās policija, bezbiļetnieks pagrūda vienu no likumsargiem un **laidās lapās**.

- ☐ draudēja
- ☐ lamājās
- ☒ bēga

"Man ir ļoti svarīgi, lai mājās viss ir tīrs un kārtīgs," saka mūziķis Miks. Arī viņa sievai Laurai patīkama vide ir nozīmīga, un kopdzīves gados viņiem ir izveidojies optimāls pienākumu sadalījums, kur katram tiek darbiņš, kas vairāk **iet pie sirds**.

- ☒ patīk
- ☐ padodas
- ☐ vajadzīgs

"Jaunā komanda sagaidīja mani **ar atplestām rokām**, neraugoties uz to, ka pašreiz esmu traumēts un nevaru uzreiz spēlēt. Pateicos visiem, kuri palīdzēja iejusties komandā. Vēlos attaisnot viņu uzticību man," preses konferencē izteicās basketbolists Edgars Šmits.

- viesmīlīgi
- vērienīgi
- atturīgi

Stāvvietu ieviešana lidmašīnās varētu būt nākamais aviokompāniju solis ceļā uz izmaksu samazināšanu, tā norāda nesen veikts pētījums. Taču vai pasažieri būtu gatavi lidojuma laikā stāvēt kājās? Aviācijas inženierijas profesors Fairuzs Romli uzskata, ka šāda ideja **nav zemē metama**.

- nav īstenojama
- nav izdevīga
- nav slikta

2. uzdevums. Lasiet tekstu un izvēlieties pareizo atbildi uz jautājumiem!

Putekļi Rīgā

Latvijā, tāpat kā pārējās Eiropas Savienības valstīs, ir spēkā gaisa kvalitātes direktīvas, kas nosaka normatīvus virknei gaisu piesārņojošo vielu. Eiropas Savienībā pieņemtie standarti augstā līmenī nodrošina cilvēku veselības un vides aizsardzību.

Rīga ir parkiem, kokiem un apstādījumiem bagāta pilsēta, radot zaļas, veselīgas un harmoniskas vides iespaidu. Tomēr gluži tā nav – galvaspilsētā regulāri konstatē paaugstinātu gaisa piesārņojumu. Eiropas institūcijas aizrāda mūsu valstij, ka netiek ievēroti gaisa kvalitātes noteikumi. Ja lieta nonāks līdz tiesai, Latvijai tas varētu maksāt pat pusmiljona eiro lielu soda naudu, tāpēc Eiropas Komisija aicina izstrādāt rīcības programmu gaisa kvalitātes uzlabošanai Rīgā.

- Ko Latvijai pārmet Eiropas Savienības institūcijas?

Gaisa piesārņojuma normu pārkāpšanu Rīgā.

Rīgas gaisu bojā dažādi ķīmiski savienojumi, bet Eiropas Komisijas pārmetumi attiecas galvenokārt uz cieta, sīko daļiņu daudzuma pārsniegšanu gaisā. Šīs daļiņas, ko apzīmē ar saīsinājumu PM, patiesībā ir dažādi putekļi, kas rodas gan sadegšanas procesos, gan visdažādāko cilvēku aktivitāšu rezultātā. Rīgā 60–80% gaisa piesārņojuma rada automašīnu izplūdes gāzes un to saceltie putekļi ielās. Līdztekus automašīnām gaisu pilsētā bojā ražošanas uzņēmumu un mājsaimniecību dūmeņi un darbi būvlaukumos. Ziemā plašā teritorijā ap Rīgas brīvostu sniegā redzamas pēdas, ko atstāj akmeņogļu pārkraušana. Gaisa sastāvu galvaspilsētā negatīvi ietekmē arī lapu un atkritumu dedzināšana privātmāju dārzos un kūlas ugunsgrēki Rīgas apkaimē.

- Kas galvenokārt rada gaisa piesārņojumu Rīgā?

Intensīvā transporta kustība pilsētā.

Kopumā gaisa piesārņojuma problēma vairāk izpaužas pavasarī un ziemā. Gaisa piesārņojumu Rīgā reģistrē automātiskās monitoringa stacijas. Mēraparatūras darbojas nepārtrauktā režīmā, iegūstot jaunus datus ik pa 5 minūtēm. Rīgas centrā tās izvietotas kanjona tipa ielās, kur tuvu brauktuvei atrodas augstas ēkas un ir liela satiksmes intensitāte ar biežiem sastrēgumiem. Piesārņojums šeit izvēdinās tikai tad, kad vējš pūš

ielas virzienā. Pārējā laikā iedzīvotāji tur cieš no smakām un putekļiem, un Rīgas dome bieži saņem sūdzības par sliktu gaisa kvalitāti pilsētā.

- Cik bieži tiek pārbaudīta gaisa kvalitāte Rīgā?

Pastāvīgi cauru gadu.

Kāpēc ir stingri jāievēro gaisa piesārņojuma normas? Izskaidrojums ir vienkāršs – zinātniski pierādīts, ka putekļi rada ne tikai diskomfortu. No tiem katru gadu iet bojā ievērojami vairāk cilvēku nekā autoavārijās. Augsts gaisa piesārņojuma līmenis izraisa neskaitāmas elpošanas ceļu saslimšanas un vājina organisma imunitāti. Daļa smalko putekļu var uzkrāties plaušās, radot audu bojājumus un izraisot neatgriezeniskus plaušu darbības traucējumus.

- Kāpēc Eiropas Komisija tik stingri vēršas pret gaisa piesārņojuma normu pārsniegumu?

Putekļu piesārņojums gaisā ir kaitīgs veselībai.

Rīgas pilsētas Attīstības departaments ir izstrādājis gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu. Viens no galvenajiem piesārņojuma samazināšanas pasākumiem ir transporta plūsmas optimizācija. Prognozes liecina, ka transportlīdzekļu skaits pilsētā turpmākajos gados aizvien palielināsies, tāpēc ir paredzēts samazināt transporta noslodzi centrā un uz tilta nobrauktuvēm, kā arī novirzīt smago transportlīdzekļu plūsmu prom no centra maģistrālēm. Liela nozīme plānā atvēlēta arī ielu tīrīšanai un laistīšanai. Tikpat būtiski ir ierīkot veloceliņus, velosipēdu stāvvietas un nomas punktus. Plānots arī turpmāk veicināt sabiedriskā transporta izmantošanu.

- Kā Rīgas pilsētas institūcijas plāno uzlabot gaisa kvalitāti galvaspilsētā?

Padarot labākas pārvietošanās iespējas riteņbraucējiem.

3. uzdevums. Lasiet tekstu! Izvēlieties trūkstošo fragmentu (A–D)! Viens fragments ir lieks.

Nozīmīgi 80. gadu izgudrojumi, kas mainīja pasauli
1. daļa

Astoņdesmitie ir desmitgade, ko tik viegli nav iespējams aizmirst – to atpazīst pat cilvēki, kas tolaik nebija dzimuši. Mode, tehnoloģijas, ātrās uzkodas, reklāmas, kultūra – gan šajās, gan citās nozarēs 80. gadu pēdas redzamas vēl šodien.

B

Šo mūsdienās plaši lietoto identificēšanas paņēmienu 1984. gadā atklāja zinātnieks Aleks Džefrijs. Pētot dažādas iedzimtas slimības, viņš noskaidroja, ka starp dažādu cilvēku DNS pastāv atšķirības. Ja vien cilvēkam nav identiska dvīņa, viņa DNS var izmantot, lai identificētu konkrētu personu. Šo jauno atklājumu sauca par "ģenētisko pirkstu nospiedumu noņemšanu".

D

Pirmo visiem pazīstamo vienreizlietojamo kameru 1986. gadā radīja "Fujifilm". Mazliet vēlāk, 1987. gadā, šādu kameru izlaida arī "Kodak". Ar viņu radīto "The Fling" varēja uzņemt 24 attēlus.

A

A Tobrīd neviens īsti neaptvēra, kāds ir šī izgudrojuma potenciāls, taču vēlāk arī daudzi citi uzņēmumi nāca klajā ar līdzīga veida aparātiem īpašo mirkļu iemūžināšanai. Produkts kļuva tik populārs, jo salīdzinājumā ar jau ierastajām ierīcēm, šīs bija lētas, viegli lietojamas un pieejamas teju ikvienam. Tieši tādēļ tās kļuva arī par būtisku tūrisma sastāvdaļu.

B Piemēram, vai mūsdienās varat iedomāties dzīvi bez datoriem, fotoaparātiem vai ērtas mūzikas klausīšanās? Tā visa attīstībā nozīmīgu artavu sniedza tieši 80. gadi. Bezgala košo desmitgadi ar kupliem matu griezumiem un neona krāsas apģērbiem raksturo arī izgudrojumi, kas ne tikai padarīja dzīvi vienkāršāku, bet arī mainīja visu pasauli.

C Pēc pamatīgas izpētes atklājās, ka mikroviļņi ierosina svārstības. Ēdienā ir daudz ūdens molekulu, un, kad tās svārstās, rodas berze, kas ēdienu saspilda. Drīz vien zinātnieks izgudroja mikroviļņu krāsni. Tā bija 2 metrus augsta un svēra vairāk nekā 300 kilogramu.

D Neilgi pēc jaunās metodes radīšanas, netālu no universitātes, kurā pētnieks strādāja, notika divi noziegumi. Viņi izmantoja savu metodi, lai noteiktu vainīgo. Policijas iecirknī nogādāja divus aizdomās turamos, un pirmo reizi siekalu paraugu analīzes jāva atbrīvojot vienu no viņiem, nosakot īsto ļaundari.

2. daļa

Kas gan būtu bijuši astoņdesmitie bez izcilām dziesmām? Digitālās mūzikas revolūcija notika pirms 40 gadiem – 1982. gadā. Lai arī mūsdienās kompaktdiskus izmantojam arvien retāk, tie noteikti bija nozīmīga mūzikas industrijas sastāvdaļa.

B

Datortehnika personīgai lietošanai parādījās jau 70. gados, bet cilvēku mājās dators ienāca tikai 80. gados. Līdz tam tas bija pārāk liels, lai to varētu ērti novietot istabā. Pirmo personālo elektronisko skaitļošanas mašīnu kompānija IBM laida klajā 1981. gadā.

A

Arī 70. gados ķīmiķis Spensers Silvers strādāja kompānijā "3M Corporation", lai radītu līmi, kas būtu izturīgāka par līdz šim pazīstamajām. Likteņa ironija bija, ka rezultāts izradījās pilnīgi pretējs – tā neparko negribēja kaut kam ilgstoši un stingri pielipt. Taisnība, viņš ievēroja, ka līmei piemīt citas īpašības. Pirmkārt, tā nesakalta, otrkārt, tā neatstāja pēdas uz materiāla, kam kaut ko pielīmēja.

C

A Iekārta gan pēc izmēra, gan veiktspējas bija pielāgota speciāli gala patērētājam, kurš ar to varēja darboties patstāvīgi un neatkarīgi. Protams, šī ierīce nebūt neizskatījās kā mūsdienās, taču tobrīd tas bija kas revolucionārs. 1983. gadā tika radīta arī pirmā programma, ko var vadīt ar rokas manipulatora jeb "peles" palīdzību.

B Darbs pie jaunā ierakstu glabātāja izstrādes sākās jau 70. gados, un tajā iesaistījās gan "Sony", gan "Philips" pārstāvji. 1979. gadā abi uzņēmumi nolēma sadarboties. Lai arī tajā laikā pasaule piedzīvoja nozīmīgu kasešu lietošanas apjoma pieaugumu, jaunradītais produkts to pārspēja. Viens no iemesliem bija iespēja izvēlēties tieši to skaņdarbu, kuru konkrētajā brīdī gribēji klausīties.

C Tikai krietni vēlāk – 1981. gadā – kolēģim Artam Flajam, kas dziedāja baznīcas korī, iešāvēs prātā ģeniāla ideja. Katru svētdienu viņš savā dziesmu grāmatā vajadzīgajās vietās ielika lapiņas, bet, līdzko viņš grāmatu atvēra, tās izkrita. Tad viņš atcerējās "nederīgo" izgudrojumu un apzieda ar to lapiņu malas, kuras nu ne vien palika savās vietās, bet arī nebojāja grāmatu.

D Arvalstu ostu nabadzīgajos krodziņos spēlēja novusam ļoti līdzīga spēle. Kāds toreizējās akciju sabiedrības "Faulbaums" kuģu namdaris pēc Anglijā izgatavota rasējuma izgatavoja Latvijā pirmo novusa galdu.

4. uzdevums. Lasiet tekstu! Vīrs katras rindkopas izvēlieties tai atbilstošo izteikumu. Viens izteikums ir lieks.

- Rīgas senā leģenda

Lielais Kristaps – šo vārdu salikumu dzirdot, kādam prātā ienāks Latvijas kino balva, bet kāds cits atcerēsies šepat Daugavmalā esošo Lielā Kristapa koka figūru vai pašu teiku par Lielo Kristapu

- Senā teika stāsta, kā reiz kāds stiprinieks ticis pie sava vārda.

Daugavas krastā reiz apmeties izcili spēcīgs vīrs un strādājis par pārcēlāju. Kādā tumšā naktī pie viņa atnācis mazs zēns un lūdzis pārnest pāri upei. Lai arī plosījies negaiss, vīrs nespējis atteikt mazajam, pacēlis viņu uz pleca

un nesis. Pusceļā nasta kļuvusi tik smaga, ka spēkavīrs tikai ar pūlēm spējis turpināt ceļu. Viņš saņēmis un pēdējiem spēkiem izlaidis krastā zēnu, kas izrādījies Kristus bērns, tāpēc nesējs ieguvis vārdu Kristaps.

- Pastāv arī citas teikas versijas, kurās skaidrota pilsētas izcelšanās.

Stāsts par Lielo Kristapu, nodots no mutes mutē, piedzīvojis dažādas izmaiņas un līdz mūsdienām saglabāties dažādās interpretācijās. Viens no stāstiem ir šāds, ka Lielais Kristaps kādā vētrainā naktī savā būdā ielaidis pārnakšņot mazu bērniņu. Rītā bērniņš bijis izgaisis, bet vietā, kur viņš gulējis, tikusi atrasta naudas kaudze, par kuru vēlāk uzcelta Rīga.

- Saglabājušās liecības par senāko Lielajā Kristapa statuju, kas vēsta par teikā attēlotajiem notikumiem.

Skaidrs, ka neviens neuzzinās, kā tad īsti bijis. Tomēr tas, kas visai precīzi zināms, ir fakts, ko pierāda dokumenti, ka ap 1510. gadu Rīgā, Daugavas krastā, pirmo reizi parādījusies koka skulptūra – Lielais Kristaps, liels vīrs, kuram uz pleca mazs puīselis, bet rokās gaismas laterna un gara nūja.

- Senatnē Lielo Kristapu cildināja kā svēto, kas aizsargā un rūpējas par vairāku amatu pārstāvjiem.

Lielais Kristaps bija viens no senās Rīgas simboliem, kura godināšana oficiāli sākās laikā, kad arhibīskaps Jaspers Linde 16. gadsimta sākumā ieviesa atsevišķas svinamās dienas par godu pilsētnieku iecienītajiem svētajiem – Sv. Bazīlijam, Sv. Egīdijam un Sv. Kristapam. Pēdējais kā aizgādnis un labvēlis īpaši tika godināts latviešu pārcēlāju, plostnieku, krāvēju un nastu nesēju vidū.

- Daudzi pilsētnieki uzskatīja, ka apmaiņā pret ziedojumiem Lielais Kristaps gādās par viņu turību un veselību.

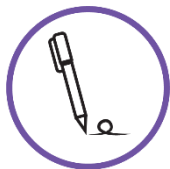
Savulaik skulptūra bijusi ļoti iemīļota rīdzinieku vidū, kas bieži apmeklējuši Lielo Kristapu, izgreznojot to ar lentēm un puķu vītnēm, aizdedzinot svečītes pie skulptūras un izlūdzoties aizsardzību no visa ļaunā. Tēlam blakus stāvēja upura trauks, kur meta naudas gabalus. Senajā Rīgā pastāvēja ticējums, ka monētas upurēšana Lielajam Kristapam nodrošina veiksmi tirdzniecībā un darījumos. Savukārt lentes vēlāk izlietoja par dziedināšanas līdzekļiem.

- Tagadējās Lielā Kristapa koka statujas oriģinālā versija atrodas muzejā.

Līdz mūsu dienām ir saglabāties Lielais Kristaps, ko izgatavoja 17. gadsimtā. Latvijas brīvības cīņu laikā 1919. gadā koka skulptūra tika bojāta un atliekas pārveda uz Rīgas pilsētas muzeju, kur līdz 1926. gadam tā bija novietota Doma baznīcas Krustejā. Patlaban statuja apskatāma Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā, bet Daugavas krastā stāv tās kopija.

- Pēc skulptora vārdiem, atdarinājumam izmantotais materiāls ir identisks ar oriģinālu.

1997. gadā Lielā Kristapa figūru no jauna kokā grieza tēlnieks Gints Upītis. Viņš stāstīja, ka jaunā statuja, tāpat kā vēsturiskā, ir gatavota no priedes blūķa un tai ir tāds pats krāsojums. Skulptūras izgatavošana izmaksāja 2500 latu. Tās atklāšana notika 2001. gada 21. jūnijā.

Rakstītprasme

1. uzdevums

1. – nepiezagtos
2. – jāšaudās kā atspolei
3. – jūk pa vīlēm
4. – ietu pie sirds
5. – apniktu līdz kaklam

2. uzdevums

Augstu vērtējumu var saņemt, ja rakstu darbs atbilst šādām prasībām.

- Uzrakstītais teksts liecina, ka ir saprasta problēma
- Skaidri un izvērsti formulēts un pamatots viedoklis.
- Doma izklāstīta loģiski un strukturēti.
- Lietoti dažādu konstrukciju teikumi.
- Izmantotā leksika ir daudzveidīga. Vārdu krājums ļauj brīvi formulēt domu.
- Uzrakstīts gandrīz bez gramatiskām un stila kļūdām.
- Rakstu darbā ievērots prasītais apjoms.

3. uzdevums

Augstu vērtējumu var saņemt, ja rakstu darbs atbilst šādām prasībām.

- Uzrakstīts radošs rakstu darbs atbilstoši iedevuma saturam.
- Rakstītajā skaidri un argumentēti formulēts autora viedoklis un pozīcija.
- Doma izklāstīta loģiski un strukturēti, izmantojot dažādu konstrukciju teikumus.
- Izmantotā leksika ir daudzveidīga.
- Tā ļauj precīzi un brīvi formulēt domu.
- Uzrakstītajā tikpat kā nav gramatisko un stila kļūdu.
- Rakstu darbā ievērots prasītais apjoms.

Runātprasme

Runātprasmes uzdevumu teicamas izpildes kritēriji

- Izprot un spēj atbildēt uz jebkuras sarežģītības jautājumiem par dažādiem tematiem.
- Spēj pārliecinoši un precīzi formulēt viedokli, argumentēt to, salīdzināt un prognozēt dažādas parādības un procesus.
- Spēj veidot pārdomātu, loģisku stāstījumu.
- Izvērsti formulē savu attieksmi par apgalvojumu. Skaidri argumentē savu viedokli un min vairākus piemērus.
- Plašais vārdu krājums ļauj izteikties raiti, brīvi, spontāni un precīzi. Lieto arī latviešu sarunvalodai raksturīgus vārdus, izteicienus, frazeoloģismus.
- Runā gramatiski un stilistiski pareizi, iespējamās dažas nejaušības kļūdas.
- Sarunā piedalās kā līdzvērtīgs partneris.

Vērtējot rakstītprasmes un runātpprasmes uzdevumus, ņem vērā atbilstošajam valodas prasmes līmenim izvirzītās prasības. – skat. A. Šalme, I. Auziņa. „Latviešu valodas prasmes līmeņi: augstākais līmenis C1, C2. Vadlīnijas.”, LVA, 2016.

KLAUSĪŠANĀS PRASMES AUDIOIERAKSTA TEKSTI

1. uzdevuma audioteksti

Klausieties tekstus un atzīmējiet atbilstošās teikuma beigas! Katrs teksts skanēs vienu reizi.

1. teksts

Savos septiņdesmit gados joprojām esmu diezgan kustīgs. Pašlaik es apsveru savas aktivitātes. Visbiežāk es darbojos dārzā. Diezgan daudz laika pavadu, arī iepērkoties veikalos. Tur – pa kāpnēm augšup, lejup... Liftu es neizmantoju nekad, man spēka pietiek! Regulāri apciemoju draugus, braucu pie viņiem ar velosipēdu. Vai tiešām bez šīm aktivitātēm man ir nepieciešams vēl kāds fizisks treniņš?! Mazmeita saka, ka vajag... Esmu jums uzticīgs lasītājs, tāpēc jautāju – kāds ir jūsu kā profesionāļu viedoklis? Paldies par atbildi jau iepriekš!

2. teksts

Runājot par komunikācijas lomu, visuzskatāmākā ir televīzija – tas ir informācijas nesējs, kurš vienlaikus izpilda ļoti daudzas funkcijas, tostarp arī „neesošā biedra” funkciju. Vai esat sevi pieķēruši, ka, pārrodoties mājās, mēdzam ieslēgt televizoru, un nepavisam ne tāpēc, ka mums kārojas tūlī skatīties jaunāko kāda seriāla sēriju vai ziņas, bet vienkārši tāpat – fonam? Šķiet, jūs vairs neesat viens, jo mājās ir vēl „kāds”. Nav svarīgi, ka komunikācija ir pasīva un „vienvirziena”. Pamatfunkcija ir cita – aizpildīt telpu, lai radītu omulības, mājīguma iespaidu un aizgaiņātu vientulības sajūtu. Tā ir šķietami anonīma komunikācija, kura neprasa aktīvu līdzdalību, tāpēc ir tik atvieglojoša. Nav jāatbild, nav jāuzdod jautājumi un – galu galā – no šīs komunikācijas jebkurā brīdī var atteikties...

3. teksts

Savā romānā Dens Brauns kārtējo reizi pierāda, ka viņš ir populārākais spriedzes romānu autors pasaulē. Viņa darbs „Zudušais simbols” ir īsts šedevrs, – baiss skrējiens reālajā pasaulē pa kodu, noslēpumu un neredzamu patiesību labirintu...

Viss notiek Vašingtonā – slepenajos kambaros, tuneļos un tempļos, turklāt šausminoša jaundara modrā uzraudzībā... Centrā ir Hārvarda universitātes profesors Lengdons, kurš ierodas Kapitolija ēkā, kad tur tiek atrasts biedējošs priekšmets ar pieciem šifrētiem simboliem...

Protams, es pieļauju, ka profesors Lengdons ir daudz interesantāks lektors nekā es, tāpēc dodu jums iespēju parādīt savu izdomu un talantu, uzrakstot eseju par šo darbu. Nodemonstrējiet savu varēšanu, mērojoties spēkiem ar pašu Brauna kungu, un iegūstiet ieskaitē maksimālo punktu skaitu!

4. teksts

Mums katram ir savs uzvārds, un, ja mēs kaut kur pārceļamies, ņemam savu uzvārdu līdzi. Bet kopš viduslaikiem, tas cilvēks, viņam bija vārds, un viņam pat bija uzvārds, bet faktiski tas nebija viņa uzvārds, bet tas bija tās vietas vārds, respektīvi, mājas vārds.

Ja viņš aizgāja no savas mājas kaut kādu iemeslu dēļ, un paņēma to mājas vārdu līdzi, tad iestājās zināma nekārtība. Tāpēc zviedru laikos 17. gadsimtā, ja zemnieks aizgāja no savas sētas, viņam bija aizliegts ņemt savu mājas vārdu līdzi – viņam palika tikai vārds. Ja viņš pārcēlās uz citu māju, viņam bija jālieto paša kristītais vārds un tās mājas vārds, kurā viņš dzīvo.

Tieši tāpēc viena no mūsu nacionālajām bagātībām ir mājvārdi, kurus dažādu iemeslu dēļ cilvēki mēģinājuši uzlabot, nosaukt modernāk, jo nav izpratuši, ko tas nozīmē.

Otra lieta – ļoti daudzas senās sētas aizgājušas postā, to vienkārši vairs nav. Brīvdabas muzejā mums tapusi reklāma – mums ir mājas no Jūpišiem, Poķiem, Vecķempjiem, no Kalna kundziņiem – tās visas ir Zemgalē kādreiz eksistējušas sētas, kuru vairs nav. Un, ja nu kādam ļoti

gribas atbraukt un pētīt savu dzimto zemi, iesaku vispirms atnākt uz muzeju, sameklēt māju, kas viņu interesē, un pēc tam uz šo novadu aizbraukt apskatīties, vai tur kas ir palicis vai nav.

2. uzdevuma audioteksts

Klausieties sarunu un izvēlieties apgalvojumam atbilstošo runātāju.

Saruna skanēs vienu reizi.

Informējam par nesen Latvijas Radio raidījumā "Kā labāk dzīvot" notikušo vides aizsardzības speciālistu sarunu par Latvijas upju ekoloģisko kvalitāti.

*Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra Eiropas projekta "Good Water IP" administratīvais vadītājs **Jānis Šīre** norādīja: "Upju ekoloģiskā kvalitāte tiek vērtēta, respektējot vairākus faktorus, – gan dažādu augu un organismu dzīves apstākļus, gan ūdens ķīmisko sastāvu, gan upes gultni, proti, vai tā ir dabiska vai taisnota jeb cilvēku ietekmēta.*

Kopumā atbilstoši šīm prasībām situācija nav tik laba, kā vēlētos. Ja vidēji Eiropā labā ekoloģiskā kvalitātē ir apmēram 40 % ūdeņu, tad Latvijā, pēc jaunākajiem novērtējumiem, tie ir tikai apmēram 33 %. Jānis Šīre uzsvēra – tas gan nenozīmē, ka ūdenim pašam par sevi ir pasliktināti apstākļi, bet ūdens ekosistēmai ir izjaukts dabiskais stāvoklis, un lielā daļā gadījumu tas tiešām neliecina, ka problēmas ir ūdenī, bet problēmas ir ar gultnes pārveidojumiem, dažādiem šķēršļiem, upju taisnošanu, meliorāciju."

*Vērtējot kopējo upes ekosistēmas kvalitāti, jāņem vērā ārkārtīgi daudz faktoru, piekrita Pasaules Dabas fonda Baltijas jūras un saldūdens programmas vadītāja **Magda Jentgena**. Viņa sacīja: "Piesārņojuma veidu ir daudz un dažādi, viens no tiem ir minētie gultnes pārveidojumi un dažādi aizsprosti. Atbildot uz klausītāja jautājumu par to, vai mazās hidroelektrostacijas upes ekoloģisko kvalitāti nebojā visvairāk, jāatzīmē, ka upju kvalitāti bojā ne tikai hidroelektrostacijas, bet arī jebkurš aizsprosts. Upei ir vienalga, vai cilvēks ir uztaisījis akmens krāvgumu, kas neļauj zivīm migrēt un ūdenim plūst, vai esam tur uzlikuši mazo HES. Ietekme uz upi ir līdzīga. Ar jebkuru aizsprostu, kas regulē ūdens līmeni, mēs varam strauji mainīt šo ūdens līmeni, kas rada vēl papildu ietekmi."*

*Viņai piekrita Valsts vides dienesta Operatīvā koordinācijas centra vadītājs **Elmārs Jasinskis**: "Hidroelektrostacijas regulē normatīvie akti, kamēr iedzīvotāju patvaļīgu upju aizbēršanu, dažādu aizsprostu veidošanu un ūdens līmeņa regulēšanu savām vajadzībām izkontrolēt ir grūti."*

***Magda Jentgena**: "Jārunā arī par lauksaimniecības ietekmi uz upju ūdeņiem. Piesārņojumu rada minerālmēsli. Fosfors un slāpeklis – divas ķīmiskās vielas, kas ļoti veicina ūdens aizaugšanu, – nāk lielā mērā tieši no lauksaimniecības nozares. Par to var pārliecināties, skatoties uz atsevišķiem upju baseiniem. Ja paskatāmies uz Lielupes baseinu, kas ir vissliktākajā kvalitātē Latvijā, tas ir tāpēc, ka šajā reģionā ir tik intensīva lauksaimniecība. Vienlaikus gan jānorāda, ka ūdens kvalitāte, piemēram, Lielupes baseinā pēdējo desmit gadu laikā ir nedaudz uzlabojusies. Tāpat kopš 20. gadsimta 90. gadiem Latvijā mazinājies arī notekūdeņu radītais piesārņojums, jo ir uzbūvētas centralizētās notekūdeņu attīrīšanas sistēmas.*

***Elmārs Jasinskis**: "Valsts vides dienests, pirmkārt, kontrolē lielo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbu. Otrkārt, apseko, lai nenotiek lauksaimniecībā izmantojamā mēslojuma, galvenokārt kūsmēsli, uzglabāšana uz laukiem. Treškārt, cīnās ar dažāda cita veida piesārņojumu, kas varētu būt gan naftas produkti, gan citas ķīmiskās vielas. Viņš norādīja, ka problēmas, protams, rada arī individuālais sektors. Kaut gan ir normatīvie akti arī decentralizētajām kanalizācijas sistēmām, tomēr to kontrole ir pašvaldības kompetencē.*

Sarunā klātesošie speciālisti akcentēja, ka atbildība, domājot par Latvijas upju tīrību, būtu jāuzņemas ikvienam iedzīvotājam – pareizi jāatbrīvojas no medicīniskajiem atkritumiem, pareizi jāizbūvē savas mājas notekūdeņu sistēma, pareizi jāatpūšas pie dabas, pēc sevis neatstājot atkritumus, taču lielākā daļa ķīmiskā piesārņojuma tāpat nāk no lauksaimniecības Latvijā un kaimiņvalstīs.

3. uzdevuma audioteksts

Klausieties tekstus! Katru tekstu jūs dzirdēsiet vienu reizi.

Atzīmējiet, vai apgalvojumi par tekstu ir patiesi vai nepatiesi!

1. teksts

Reiz dzīvojuši divi kaimiņi. Vienam bijuši skaisti, labi kopti zirgi, bet otram slikti, jo viņš tos nolaidīgi kopis. Slinkajam kaimiņam vienmēr šķitis, ka otram palīdz kāda burvestība, un ilgu laiku mocījies ar skaudīgām un nenovīdīgām domām. Tomēr reiz nav izturējis un devies pie kaimiņa ciemos, lai reizi pa visām reizēm noskaidrotu, kur slēpjas kaimiņa panākumu atslēga.

Kaimiņš iedevs viņam septiņus kociņus, un teicis, ka tie katru dienu bieži jānēsā uz stalli, katru reizi savs, un, ja tanī brīdī zirgam sile tukša, tad jāieber auzas vai arī jāliek smaržīgs āboliņa klēpis, vai jāpielej ūdens.

Tā nu slinkais sācis ar kociņiem iet uz stalli un darījis visu, kā mācīts. Drīz viņa zirgi bijuši tikpat skaisti kā kaimiņam, kuru bija apskaudis. Nolaidīgais gājis pateikties un sacījis: "Ilgs laiks pagāja, kamēr atjēdzos, ka nevis kociņi palīdz, bet laba barošana."

2. teksts

Prasmīgs zīmuļu meistars pirms ielikšanas kārbīņā zīmulum teica:

– Ir piecas lietas, kas tev būtu jāzina, pirms es tevi palaižu pasaulē. Atceries par tām ik brīdi, un Tu kļūsi par labāko zīmuli, kāds vien vari būt. Pirmā lieta – tu spēsi paveikt lielas lietas, bet tikai tad, ja ļausi kādam būt kopā ar tevi.

Otrā lieta – tu ik pa laikam tiks uzasināts, un būs sāpīgi, bet tas būs nepieciešams, lai tu kļūtu par labāko zīmuli.

Trešā lieta – tu spēsi izlabot kļūdas, ko pats būsi pieļāvis.

Ceturtā lieta – tava visbūtiskākā daļa vienmēr atradīsies tevī iekšā.

Un piektā lieta – tev vienmēr ir jāatstāj pēdas, lai arī uz kādas virsmas tu tiktu izmantots. Neatkarīgi no tā, kāds ir tavš stāvoklis, tev jāturpina rakstīt.

Zīmulis saprata meistara teikto un apsolīja to vienmēr atcerēties.

3. teksts

Viņšētas kaimiņiem bija dēls, ko par Jāni sauca. Kad puika bija paaudzies un ganos iet vairs negribēja, tēvs sacīja, lai ejot un iemācoties kalēja amatu. Puika bija ar mieru, bet mātei nepatika, ka puikam jācilā smagie āmuri. Vai tad no skatīšanās vien nevarot iemācīties? Viņa ar kalēju norunāja, ka kaltuves kaktā jāieliek gulta, lai puika guļot, skatoties un mācoties.

Ienesa gultu smēdē, kalējs kala, ka dzirksteles vien šķīda, bet puika valstījās pa gultu, skatījās un žāvājās. Pēc kāda laika tēvs nopirka Rīgā tēraudu un aizbrauca pie dēla, lai šis izkaļot cirvi. Dēls kala, kala, bet nekas nesanāca. Nu māte redzēja, ka nav labi, un sacīja, lai kalējs mācot puiku pa savam prātam. Pamazām Jānis apguva amatu un kļuva par labu meistaru.

4. teksts

Ceļa malā stāvēja nokaltuša koka stumbrs. Naktī tam garām gāja zaglis un nobijās: viņš nedomāja, ka tur stāv policists, kas viņu gaida. Garām gāja iemīļējies jauniešs un viņa sirds priecīgi iepukstējās: viņš domāja, ka tā ir viņa mīlotā. Bērns, kuru nobiedējušas briesmīgas pasakas, sāka raudāt: viņš nedomāja, ka tas ir spoks.

Taču visos gadījumos koks bija tikai koks.